

**M.A. (Final) Degree Examination
August / September 2009
Directorate of Distance Education
SANSKRIT**

PAPER V - VEDA, UPANISAD, GITA AND VEDIC LITERATURE

- Texts : (1) Veda Bharathi
(2) Kāthaka Upanisad
(3) Bhagavadgita (Adh. III, IV, V)
(4) History of Vedic Literature
(Freshers)**

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

सूचना : उत्तराणि संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

I. मन्त्रद्वयं विवृणुत ।

5x2=10

1. अग्निर्होता कृविक्तुः सत्यश्चित्रश्रवस्तमः ।
देवो देवेभिरा गमत् ॥
2. इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्र वोचं
यानि चुकारं प्रथमानि वृज्जी ।
अहन्नहिमन्वपस्तर्तर्द
प्र वृक्षणां अभिनुत् पर्वतानाम् ॥
3. तवं स्याम पुरुवीरस्यु शर्मन्
उरुशंसस्य वरुण प्रणेतः ।
यूयं नः पुत्रा अदितेरदब्धा
अभि क्षमध्वं युज्याय देवाः ॥

II. अग्नेः वरुणस्य वा महत्त्वं यथापठ्यं निरूपयत ।

10

III. मन्त्रद्वयं विवृणुत ।

5x2=10

1. श्रेयश्च प्रेयश्च मनुष्यमेतः
तौ सम्परीत्य विविनक्ति धीरः ।
श्रेयो धीरोऽभिप्रेयसो वृणीते ।
प्रयो मन्दो योगक्षेमान् वृणीते ॥
2. अणोरणीयान् महतो महीयान्
आत्मास्य जन्तोर्निहितो गुहायाम् ॥
तमकृतुः पश्यति वीतशोकः
धातु प्रसादान्महिमानमात्मनः ॥

3. ऋतं पिबन्ती सुकृतस्य लोके
गुहां प्रविष्टी परमे परार्धे ।
छायातपी ब्रह्मविदो वदन्ति
पञ्चाग्रयो ये च त्रिनाचिकेता ॥
4. यदेवेह तदमुत्र यदमुत्र तदन्विह ।
मृत्योः स मृत्युमाप्नोति य इह नानेव पश्यति ॥
- IV. 'अन्यत् श्रेयोऽन्यदुतेव प्रेयः' समर्थयत । 12
अथवा
परमात्मनः स्वरूपं कठोक्तक्रमेण सङ्क्षिपत ।
- V. अ) "श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः परधर्मात् स्वनुष्ठितात्" विशदयत । 12
अथवा
"किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः" विवृणुत ।
- आ) द्वयोः टिप्पणीः रचयत । 3x2=06
1. ज्ञानयोगः ।
 2. यज्ञाः ।
 3. चातुर्वर्ण्यम् ।
 4. कामः ।
- VI. चतुर्णां लघुटिप्पणीः लिखत । 5x4=20
1. ब्राह्मणम् ।
 2. अथर्ववेदः ।
 3. छन्दः ।
 4. तैत्तिरीयोपनिषत् ।
 5. संवादसूक्तानि ।
 6. ऋषयः । (मन्त्रद्रष्टारः)

* * *

**M.A.(Final) Degree Examination
August / September 2009
Directorate of Distance Education
(Freshers)**

SANSKRIT

PAPER VI - ARTHASASTRA, SMRTI, EPIC AND ESSAY

- Texts : (1) Arthasastra of Kautilya (Vinayadhikarana)
(2) Yājñavalkyasmṛiti (Vyavaharadhyāyay 1-6 prakaranas)
(3) Nalopakhyaṇa from Mahabharata

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

सूचना : उत्तराणि संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

- I. मन्त्रिपुरोहितोत्पत्तिं कौटिल्योक्तदिशा विवृणुत । 10
- अथवा
- विद्यासमुद्देशमधिकृत्य प्रबन्धमेकं लिखत ।
- II. त्रयाणां लघुटिप्पणीः रचयत । 15
- (१) दूतप्रणिधिः । (२) उपधा । (३) राजर्षिवृत्तम् ।
- (४) इन्द्रियजयः । (५) उभयवेतनाः ।
- III. व्यवहारलक्षणं यथाग्रन्थं निरूपयत । 10
- अथवा
- असाधारणमातृका व्यवहारं विवृणुत ।
- IV. त्रयाणां लघुटिप्पणीः रचयत । 15
- (१) प्राड्विवाकः । (२) लेख्यम् । (३) प्रतिभूः ।
- (४) साक्षिः । (५) वृद्धिः ।
- V. दमयन्ती गुणानुवर्णनं कुरुत । 15
- अथवा
- नलदमयन्त्योः स्वयंवरं वर्णयत ।
- VI. अधोनिर्दिष्टेषु एकमधिकृत्य निबन्धं संस्कृतभाषायामेव लिखत । 15
- (१) सुभाषितम् । (२) पर्यावरणरक्षणम् । (३) प्रजाप्रभुत्वम् ।

* * *

**M.A. (Final) Degree Examination
August / September 2009
Directorate of Distance Education
SANSKRIT**

PAPER VII - VYAKARNA-2 & LINGUISTICS

**Texts : (1) Siddhānta Kaumudī (from Upapada upto the end
of Samasa Prakarana)
(2) Linguistics (I.E.)
(Freshers)**

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

सूचना : उत्तराणि संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

PART - A

I. पञ्च सूत्राणि सोदाहरणं विवृणुत ।

15

1. परवलिङ्गं द्वन्द्वतत्पुरुषयोः ।
2. वृद्धिनिमित्तस्य च तद्धितस्यारक्तविकारे ।
3. जायाया निङ् ।
4. विप्रतिषिद्धं चानाधिकरणवाचि ।
5. वृद्धो यूना तल्लक्षणश्चेदेव विशेषः ।
6. न कोपघायाः ।
7. अनेकमन्यपदार्थे ।
8. अर्घर्चाः पुंसि च ।
9. आन्महतः समानाधिकरणजातीययोः ।

II. पञ्चानां समस्तरूपाणि सप्रमाणं रचयत ।

15

1. स्त्री प्रमाणी यस्य ।
2. पुत्रेण सह ।
3. कुम्भं करोति इति ।
4. द्वयोः अहोः समाहारः ।
5. महत्याः विशिष्टः ।
6. पीतं अम्बरं यस्य सः ।
7. रामश्च रामश्च रामश्च ।
8. राज्ञः पुरुषः ।
9. न राजा ।

III. पञ्चानां विग्रहवाक्यानि सप्रमाणं लिखत ।

1. महाराजः ।	2. पुण्याहम् ।
3. अहोरात्रः ।	4. चित्रगुः ।
5. उपदशाः ।	6. सुमेधाः ।
7. विश्वदेवः ।	8. दम्पती ।
9. अपुत्रः ।	

PART - A

IV. भाषायाः वॉशिक वर्गीकरणं अधिकृत्य लिखत ।

15

अथवा

वैदिक संस्कृत भाषायाः लक्षणानि उपपादयत ।

V. आधुनिक भाषाशास्त्रस्य इतिहासं लिखत ।

10

अथवा

भाषायाः उत्पत्तिवादान् संगृह्य लिखत ।

VI. द्वयोः टिप्पणीः लिखत ।

10

1. ध्वनिशास्त्रम् (Phonetics)
2. स्वरभक्तिः । (Anaptyxis)
3. अक्षरपल्लटम् । (Metathesis)
4. सादृश्यम् । (Analogy)
5. संस्कृतव्याकरणम् । (Sanskrit Grammar)

* * *

Final Year M.A. Degree Examination
August / September 2009
Directorate of Distance Education
SANSKRIT
PAPER VIII - SPECIAL ; ALANKARA-2
Texts : (1) Kavyaprakāsa (Ullāsa 1-5)
(2) History of Sanskrit Poetics
(From Bharata to Jagannatha)
(Freshers)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

- I. 'तददोषी सगुणावनलङ्कृती पुनः क्वापि' विशदयत । 12
अथवा
रससङ्ख्याविचारे मम्मटस्य अभिप्रायं निरूपयत ।
- II. मम्मटमते रसवदलंकारं विवेचयत । 12
अथवा
मम्मटस्य रसलक्षणं विशदयत ।
- III. गुणीभूतव्यङ्ग्यप्रभेदान् विवृणुत । 12
अथवा
मम्मटमते काव्यप्रयोजनानि विवृणुत ।
- IV. त्रयाणां टिप्पणी लिखत । 12
1. अनुभावः । 2. उत्तमकाव्यम् 3. भावसन्धिः ।
4. सङ्केतः । 5. उत्पत्तिवादः ।
- V. चतुर्णां सप्रसङ्गं विवृणुत । 10
1. 'कर्मणि कुशलः' ।
2. लक्षणाऽरोपिता क्रिया ।
3. तत्र शृङ्गारस्य द्वौ भेदौ ।
4. अव्यङ्ग्यं तु अवरं स्मृतम् ।
5. गौणलक्षणाविषये मतत्रयम् ।
6. भारतीयकवेर्जयति ।
- VI. अलङ्कारशास्त्रप्रति भामहस्य **अथवा** वामनस्य उपायनं किं ? विवृणुत । 12

VII. चतुर्णां विवृणुत ।

10

1. राजशेखरः ।
2. साहित्यदर्पणः ।
3. काव्यगुणाः ।
4. कुन्तकः ।
5. रुद्रटः ।
6. काव्यालङ्कारसारसंग्रहः ।

* * *